

อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ
(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของ
ประชาชนในชุมชนชายแดน

Influence of Border Trade Cultural Assimilation Public policy
(Border Trade and Cultural Encouragement) Affecting the Way of
Life of People in the Border Community

ชีวิต สารพัตร¹

Cheevit Sarapat 1

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทยที่มีพรมแดนติดกับประเทศลาว และกัมพูชา จากสาเหตุของปัญหาในอดีตอันประกอบด้วยปัญหาเขตแดน ปัญหาร้ายจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนชายแดนได้รับผลกระทบจากภัยสงครามที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ Doctor of Philosophy (Development Administration) Suan Sunandha Rajabhat University

รัฐบาลในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ประกาศนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า เปลี่ยนมิติด้านสงครามสู่สันติภาพ โดยใช้ความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน และความกลมกลืนทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้าชายแดน การลงทุน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นชายแดนร่วมกัน

วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนมีการเปลี่ยนแปลงจากภาวะสงครามไปสู่สันติภาพ มีสินค้าอุปโภค และบริโภค เกิดการสร้างโอกาสในการทำงาน การมีรายได้ นอกจากนั้นความกลมกลืนทางวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนาพุทธ การปฏิบัติกิจกรรมทางประเพณีท้องถิ่นชายแดน และการสนับสนุนจากภาครัฐ (ทางด้านส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางการค้า การพึ่งพาทางการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 397 ราย ประกอบด้วยประชาชนที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนของประเทศไทย ได้แก่ชุมชนชายแดนตลาดอินโดจีนท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) ชุมชนชายแดนตลาดอินโดจีนรากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) ชุมชนชายแดนบ้านคลองลึก ตลาดโรงเกลือ (จังหวัดสระแก้ว) และชุมชนชายแดนบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด) วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบด้วย ผู้ซื้อสินค้า ผู้ขายสินค้า ในตลาดชายแดน นายด่านศุลกากร และนายกเทศมนตรี รวมทั้งสิ้น 16 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วยการใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) การหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโค้ง (kurtosis) การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุเชิงชั้น (Hierarchical regression analysis) และการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (linear structure relationship) โดยใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัว

แบบตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การลดทอนข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การหาข้อสรุปตีความ และการสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผลของการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน มีตัวแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\bar{X} = 127.78$, $df = 65$, $p\text{-value} = 0.0001$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMR = 0.026$, $RMSEA = 0.049$, $CN = 290.46$) ตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน จากการศึกษายังพบอีกว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยรวม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ตัวแปรด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และตัวแปรด้านอิทธิพลการค้าชายแดน

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนประเทศไทย ที่มีพรมแดนติดกับประเทศลาว และกัมพูชา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านาน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนา และการทำกิจกรรมทางประเพณีร่วมกันบริเวณชุมชนชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือ และสันติภาพ ประชาชนมีการค้าขายตามแนวชายแดนในลักษณะพึ่งพาสินค้าระหว่างกันเพื่อการดำรงชีพ และสามารถพัฒนาไปสู่การค้าระหว่างประเทศ จากการศึกษาประเทศไทยมีนโยบายภาครัฐเปลี่ยน สนามรบเป็นสนามการค้า และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าชายแดน การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ด้านการมีสินค้าอุปโภคบริโภค ด้านการจ้างงาน และด้านการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งยังพบอีกว่าประชาชนในชุมชนชายแดนยังคงมีการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนว

ชายแดน เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าชายแดน ความต้องการบริโภคสินค้าราคาถูก ไม่ต้องเสียภาษีอากร แรงจูงใจจากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการลักลอบซื้อขายสินค้า และ ปัจจัยด้านพรมแดนที่มีบริเวณกว้างยากต่อการจับกุมของเจ้าหน้าที่

คำสำคัญ : การค้าชายแดน / ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม / นโยบายภาครัฐ / วิถีชีวิต ประชาชนในชุมชนชายแดน

Abstract

The research aimed to study the influence of border trade, cultural assimilation, and public policy regarding (the border trade and cultural encouragement) on the ways of life of people in the Thai border community to Laos and Cambodia. In the past, wars causing by boundary lines problems and communism affected the people's lives along the border.

The government of General Chatchai Chunhawan announced the state policy in changing the battle to trade field; changing the dimension of war to peace through border trade and cultural assimilation with concentration on economic cooperation, border trade, investment, and bi-lateral customs practice.

The ways of life in border community changed in a positive way; sufficiency on consumer products, better job opportunity, better income. In addition, the cultural assimilation on language - Thai, Laotian, and Cambodian, religion practice, and public policy (border trade and cultural encouragement) making a growth on economic, trade and commerce expansion, investment, and infrastructure development.

The purposes of this research 1) To study the situation of the ways of life of people in border community affected by the border trade, cultural assimilation,

and public policy regarding (border trade and cultural encouragement) 2) To study the relationship among the border trade, cultural assimilation, and public policy (border trade and cultural encouragement) on the ways of life of people in border community.

A combination between quantitative and qualitative research methods was used. The quantitative data was collected by using a questionnaire and the sample was 397 people residing at 4 border communities; Thasadet Indochina market (Nongkhai province), Rakkaewsrirongkol Indochina market (Mukdahan province), Baan Klongluek- Rongklue market (Srakaew province), and Baan Hadlek (Trad province). The qualitative data was collected by using in-depth interview from 16 people including buyers and sellers in the border markets, chief custom officers, and mayors.

The quantitative data was analyzed by using descriptive statistic, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, Hierarchical regression analysis, and linear structure relationship done by LISREL technique Confirmatory factor analysis and the test for goodness of fit between the hypothesis model and the empirical data. The qualitative data was analyzed by data reduction, data display, interpretation, and qualitative conclusion.

The research results indicated that:

1) In terms of quantitative research, the relationship among the border trade, the cultural assimilation, and the public policy regarding (broader trade and cultural encouragement) affecting the ways of life of the in the border community had a model of the linear structural equation effectiveness fitted to and had a statistical significance towards the empirical data. ($\bar{X} = 127.78$, $df = 65$, $p\text{-value} = 0.0001$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMR = 0.026$, $RMSEA = 0.049$, $CN = 290.46$) In addition, it was found that the three variables; public policy

regarding (border trade and cultural encouragement) cultural assimilation, and border trade, had an effect on the ways of life overall.

2) In terms of qualitative research, the people residing along the borders to Laos and Cambodia had a long close relationship, cultural assimilation on language - Thai, Laotian, and Cambodian, religion practice, lateral customs practice. These could encourage and promote cooperation and peace along the borders; expand and upgrade the border trade and commerce from a local level to an international level; expand investment; and develop infrastructure. The better ways of life could be found due to the sufficiency on consumer products, job opportunity, and higher income. However, smuggling was still found according to the economic growth, the demand of cheap tax-free goods, the motivation on higher income, and the insufficiency of officers along the vast border lines.

Keywords : Border trade / Cultural Assimilation / Officer / the ways of Life of people in border Community

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน ที่ได้รับผลจากอิทธิพลของการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม)

2. ศึกษาหาความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน

ขอบเขตของการวิจัย

ชุมชนชายแดนที่มีธุรกรรมการค้าชายแดนมากที่สุดระหว่างประเทศไทย กับลาว ได้แก่ชุมชนชายแดนท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) รองลงมาชุมชนชายแดนรากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) ชุมชนชายแดนที่มีธุรกรรมการค้าชายแดนมากที่สุดระหว่างประเทศไทย กับกัมพูชา ได้แก่ชุมชนชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ, จังหวัดสระแก้ว) และรองลงมาชุมชนชายแดนหาดเล็ก (จังหวัดตราด)

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายสำหรับวิธีการวิจัย

เชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 ราย (Yamane, 1967) จากประชาชนในชุมชนชายแดนท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) ชุมชนชายแดนรากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) ชุมชนชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ) (จังหวัดสระแก้ว) ชุมชนชายแดนหาดเล็ก (จังหวัดตราด)

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพประกอบด้วย ผู้ขายสินค้าคนไทยในตลาดชายแดนท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) ตลาดชายแดนรากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) ตลาดชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ, จังหวัดสระแก้ว) และตลาดชายแดนบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด) แห่งละ 1 ราย รวมผู้ขายสินค้าในตลาดชายแดนทั้งสิ้น 4 ราย ผู้ซื้อสินค้าคนไทยในตลาดชายแดนท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) ตลาดชายแดนรากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) ตลาดชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ, จังหวัดสระแก้ว) และตลาดชายแดนบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด) ของไทยแห่งละ 1 ราย รวมผู้ซื้อสินค้าในตลาดชายแดนทั้งสิ้น 4 ราย เจ้าหน้าที่รัฐประกอบด้วย นายด่านศุลกากรของไทยท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) รากแก้วศรีมิ่งคล (จังหวัดมุกดาหาร) บ้าน

คลองลึก (ตลาดโรงเกลือ, จังหวัดสระแก้ว) และบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด) (แห่งละ 1 รายรวมทั้งสิ้น 4 ราย นายกเทศมนตรีท่าเสด็จ (จังหวัดหนองคาย) รากแก้วศรีมงคล (จังหวัดมุกดาหาร) บ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ, จังหวัดสระแก้ว) และบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด)แห่งละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 4 ราย เมื่อรวมประชากรเป้าหมายเชิงคุณภาพแต่ละแห่งเข้าด้วยกันจะมีกลุ่มตัวอย่างได้รวมทั้งสิ้น 16 ราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach) เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูล และสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรออกเป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบและยืนยันแบบจำลองสมการโครงสร้างและความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม

ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน นโยบายภาครัฐ ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนของประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา เพื่อความถูกต้องและเชื่อถือได้ของตัวแปร ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือ (reliability) ของมาตรวัดทุกตัวที่เกี่ยวข้องก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ตลอดจนรายละเอียดของข้อในการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ข้อมูลเชิงปริมาณไม่สามารถตอบได้ เนื่องจากการวิจัยเชิงปริมาณอาศัยข้อมูลสถิติตัวเลขเป็นหลักและรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดรายละเอียดในเชิงลึกในบางแง่มุม จึงต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีข้อสนทนากับการวิจัยมาวิเคราะห์ร่วมด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550)

ผลการวิจัย

1. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การแปลความหมายเพื่อศึกษาระดับการรับรู้เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนที่ได้รับผลจากมิติอิทธิพลการค้าชายแดน มิติความกลมกลืนทางวัฒนธรรม มิตินโยบายภาครัฐ(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และความกลมกลืนทางวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาแปลผลระดับการรับรู้ในมิติต่างๆ เป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538) ดังต่อไปนี้ 1.00-1.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ไม่มีเลย 1.50-2.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์น้อย 2.50-3.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง 3.50-4.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์มาก 4.50-5.00 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

1.1 มิติของวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน (LIFECUMU) ประกอบด้วย มิติการมีสินค้าอุปโภคบริโภค และการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง มิติการสร้างโอกาสในการทำงาน และการมีรายได้ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน (LIFECUMU) ซึ่งประกอบด้วยการมีสินค้าอุปโภคบริโภค

การสร้างโอกาสในการทำงาน การมีรายได้ และการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างของคนในชุมชนชายแดนมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นไปในทุกๆด้านจากระดับปานกลางถึงมาก โดยมีองค์ประกอบด้านการสร้างโอกาสในการทำงานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนมิติด้านการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน ($\bar{X} = 3.36$) น้อยที่สุด จากการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าคนในชุมชนชายแดนนอกจากมีการซื้อขายสินค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้วยังมีการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดนเพราะปัจจัยทางด้านพื้นที่ชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกันยาว ความสะดวกในการซื้อขายสินค้าราคาถูกไม่ต้องเสียภาษี สามารถซื้อขายสินค้าผิดกฎหมายและ ทำการซื้อขายเป็นประจำทุกวันกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ อีกทั้งประชาชนบริเวณชายแดนมีความใกล้ชิดเป็นญาติมิตรเพื่อนฝูง

1.2 ระดับมิติอิทธิพลการค้าชายแดน (BORTRADE) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติอิทธิพลการค้าชายแดน (BORTRADE) ซึ่งประกอบด้วย มิติการพึ่งพาทางการค้า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง มิติการขยาย

ตัวทางการค้า การลงทุน และการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้มิติ อิทธิพลการค้าชายแดนทุกด้านโดยรวม โดยมีระดับปานกลาง ถึงมาก มีองค์ประกอบ ทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.81$) การสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศไทย กับ ลาว มีสะพานมิตรภาพเชื่อมเส้นทางบริเวณ จังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ สะพานมิตรภาพบริเวณจังหวัดมุกดาหาร กับแขวงสะหวันนะเขต มีเส้นทางถนนเชื่อม ต่อกันสามารถเดินทาง ขนส่งสินค้าจาก ประเทศไทย ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้ ในส่วนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่าง ประเทศไทย กับกัมพูชา มีการสร้างถนนเชื่อม ต่อกันจากบริเวณชายแดนประเทศไทย เชื่อม ต่อชายแดนกัมพูชาบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และสระแก้ว ส่งผลต่อการ ขยายตัวทางการค้าชายแดน และการลงทุน ประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และจีนตอนใต้ได้พัฒนาเส้นทางคมนาคม เชื่อมต่อกันเพื่อการค้า การลงทุน การขนส่ง และได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้าง ส่วนองค์ประกอบด้านการพึ่งพาทางการ

ค้ามีน้อยที่สุด คือ ($\bar{X} = 3.48$) เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา มีการบริโภคสินค้าสินค้า ที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน สินค้าที่ขาดแคลนสามารถผลิตเองได้โดยใช้ เทคโนโลยีการผลิต การเรียนรู้ การนำเข้า วัตถุดิบที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อสามารถพึ่งพา ตนเองได้ในระยะยาว อย่างไรก็ตามการ พึ่งพาทางการค้ายังคงมีความจำเป็นสำหรับ สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่นเครื่องจักร กล ยานพาหนะ

1.3 ระดับของมิติความกลมกลืนทาง วัฒนธรรม (CULASSIM) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับมิติความกลมกลืน ทางวัฒนธรรมอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนา และการทำกิจกรรมร่วม ทางประเพณีท้องถิ่นชายแดนโดยพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างมีระดับการรับรู้มิติความกลมกลืนทาง วัฒนธรรมโดยมีการนับถือศาสนามากที่สุด ($\bar{X} = 3.89$) และต่ำสุด คือ การสื่อสารด้วย ภาษาไทย ลาว และกัมพูชา ($\bar{X} = 3.76$) ประชาชนในชุมชนชายแดนส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ และมีการทำกิจกรรมประเพณีที่ เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น การบวช การทำบุญ ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน

ประเพณี และพิธีกรรมในพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยประชาชนในชุมชนชายแดนสามารถทำกิจกรรมต่างๆเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ประชาชนในชุมชนชายแดนไทย ลาว และกัมพูชาสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา ในการติดต่อสื่อสาร การค้า ทำกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ การผ่านแดน ระหว่างกันได้อย่างเข้าใจ

1.4 นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดนในมิตินโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมการผลิตสินค้า การส่งเสริมการตลาดอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และการส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนชายแดนอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในมิตินโยบายภาครัฐ โดยมีการส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนชายแดนมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 3.64$) วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานความปรองดอง สันติภาพ เสมือนเป็นบ้านหลอมประชาชนตามแนวชายแดนไทย ลาว และกัมพูชา รองลงมาได้แก่ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.44$) เพื่อแก้ปัญหาทางการค้า เป็นแหล่งระบายสินค้า และค้า

สุด คือ การส่งเสริมการผลิตสินค้า ($\bar{X} = 3.36$) เพื่อเชื่อมโยงกับโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่นความร่วมมือทางเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง

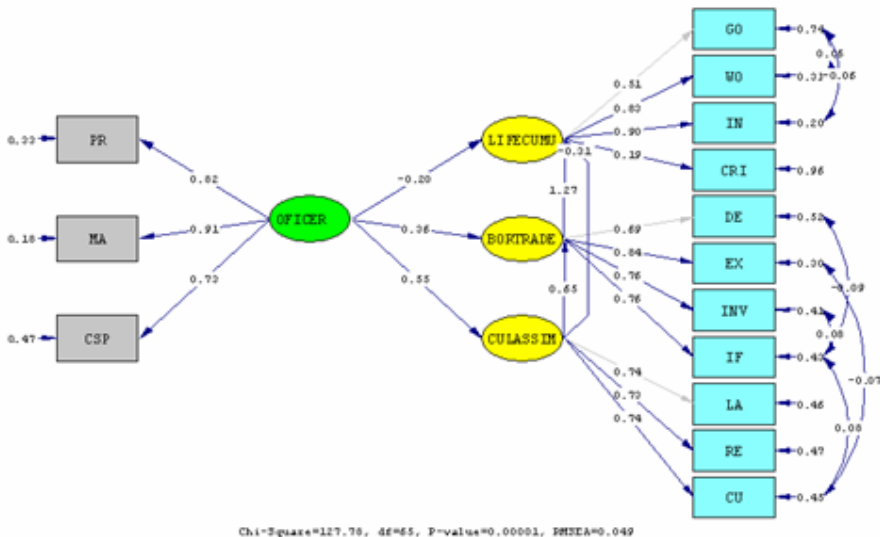
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณแบบจำลองโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL สมการโครงสร้าง (structure equations) ผลการวิเคราะห์ปรากฏโดยมีรายละเอียดตามภาพประกอบ 1 ดังนี้

ค่าพารามิเตอร์ที่ค่า โดยยินยอมให้ผ่านคลายข้อตกลงเบื้องต้น ให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้และหยุดปรับตัวแปรสมการโครงสร้างเมื่อสถิติได้ตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบสมการโครงสร้าง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standardize residual) มีค่า ± 2 และได้ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนที่มี

ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี คำนีความกลมกลืน ดังนี้ 1) ค่าไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 127.78 ที่องศาอิสระ (degree of freedom) (df = 65) ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.0001 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.96 ซึ่งมากกว่า 0.90 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมากกว่า 0.90 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 4) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ

0.049 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 5) ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (RMR) เท่ากับ 0.038 ซึ่งเข้าใกล้ 0 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 6) ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 290.46 ซึ่งมากกว่า 200 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 7) ค่าสูงสุดของเศษเหลือในรูปแบบคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปร Largest Standardized Residual เท่ากับ 3.46 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ห้ำ้าต้นสามารถแสดงรายละเอียดของตัวแปรแบบตามภาพ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายในหลังการปรับสมการโครงสร้างเชิงเส้น

อภิปรายผล

1. สภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนที่ได้รับผลจากอิทธิพลของการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม)

1.1 สภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนมีการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านต่างๆพบว่า การสร้างโอกาสในการทำงาน และการมีรายได้ เป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีสินค้าอุปโภคบริโภค การลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนในชุมชนชายแดนมีการดำเนินชีวิตไปในทุกๆด้านในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดนตามลำดับดังต่อไปนี้ ด้านการสร้างโอกาสในการทำงานมากที่สุดจากการค้าขายในตลาดชายแดน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Maneepong, 2003) ที่ชี้ให้เห็นว่าการค้าชายแดน สร้างโอกาสในการทำงานในตลาดชายแดนเป็นแหล่งซื้อขายสินค้า แรงงานรับจ้าง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2547)

เกิดธุรกิจรายย่อยในชุมชนชายแดน และเป็นแหล่งงานของคนในชุมชนชายแดน (Nayar, 2007) รองลงมาคือการมีรายได้ ประชาชนมีรายได้จากงานด้านการเกษตรควบคู่ไปกับการค้าขายในตลาดชายแดน แรงงานรับจ้าง ธุรกิจบ้านพัก ธุรกิจรถรับจ้าง ร้านอาหาร รถรับจ้าง สอดคล้องกับงานวิจัย (World Bank, 2003) นอกจากนั้นประชาชนในชุมชนชายแดนยังมีสินค้าอุปโภคบริโภคไม่ขาดแคลน (หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2549) มีการส่งสินค้าไปขายระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดน ผู้ประกอบการค้าชายแดนรายใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกัน ยาว ความรู้จักกันเป็นเพื่อน ญาติมิตร ความต้องการสินค้าราคาถูก ความสะดวกในการซื้อขาย การสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชาได้อย่างเข้าใจ จึงมีการลักลอบซื้อขายสินค้าปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นนานสอดคล้องกับ (Light, 2003) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจใต้ดินซึ่งเน้นเรื่องความสัมพันธ์ต่างตอบแทนที่ฝังตัวอยู่ในเครือข่ายทางผลประโยชน์ร่วมกัน และความไว้วางใจซ่อนลึกถูกใช้ในทางที่ผิดหรือแรงจูงใจทางผลประโยชน์

1.2 ด้านการค้าชายแดนที่ส่งผลต่อสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน

พบว่า การขยายตัวทางการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับในระดับมาก ส่วนการพึ่งพาทางการค้าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนในชุมชนชายแดนมีการดำเนินชีวิตไปในทุกๆด้านในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยอิทธิพลการค้าชายแดนส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดนตามลำดับดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Asian Development Bank, 2004) พบว่า ประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และจีนตอนใต้ ได้พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกันเพื่อการค้า การลงทุน การขนส่งโดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้าง เช่นเส้นทางระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East-West corridor) เชื่อมเวียดนาม ลาว ไทย และพม่า และเส้นทาง R-3 เชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือของไทย ลาว พม่า และจีนตอนใต้ (Kobayashi, 2006) รองลงมาได้แก่การขยายตัวทางการค้า เกิดการขยายตัวด้านการค้าชายแดนตั้งแต่ภาคเหนือของไทย ถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา ได้แก่จังหวัด เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย

นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2550) ส่วนด้านการลงทุนในพื้นที่ชายแดนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจช่วยสร้างงาน พัฒนาความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีแก่แรงงาน (Wong, 2004) มีการพัฒนาจากการลงทุนสินค้าอุปโภคบริโภคไปสู่ธุรกิจการค้าขนาดกลาง และขนาดใหญ่ (Asian Development Bank, 2006) และการพึ่งพาทางการค้ายังคงมีความจำเป็นในการนำเข้าสินค้าที่ขาดแคลน และสินค้าที่มีเทคโนโลยีสูงไม่สามารถผลิตได้ เช่น เครื่องจักรกล ยานพาหนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Devlin & Esteva, 2002) การพึ่งพาทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนายังคงมีความจำเป็นสำหรับสินค้าเทคโนโลยี

1.3 ด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม
ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน พบว่าการนับถือศาสนา การทำกิจกรรมร่วมทางประเพณีท้องถิ่นชายแดน และการสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา เป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับในระดับมาก แสดงว่าประชาชนในชุมชนชายแดนมีการดำเนินชีวิตไปในทุกๆด้านในระดับมาก ตามลำดับดังต่อไปนี้ การนับถือศาสนา

ที่สุด เพราะประชาชนในชุมชนชายแดนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีการทำกิจกรรมประเพณีเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น การบวช การทำบุญประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน (กรมการศาสนา, 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Melon, 2006) ที่ชี้ให้เห็นว่าประเพณี พิธีกรรม และคำสอนในพุทธศาสนา ถูกประยุกต์ใช้กับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ส่วนการทำกิจกรรมร่วมทางประเพณีท้องถิ่นชายแดน ระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา มีประเพณีคล้ายคลึงกัน เช่น ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา การบวช การทอดกฐิน ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง บุญปีใหม่ บุญบั้งไฟ ประเพณีผูกเสี่ยว (สำนักวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552) และด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา ประชาชนในชุมชนชายแดนสามารถสื่อสารได้ด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา ในการติดต่อซื้อขายสินค้า ติดต่อราชการ การผ่านด่าน และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ฟังดนตรี หมอลำ กันตรึม คุโทรทัศน์จากประเทศไทย ภาพยนตร์ไทย ซึ่งแพร่หลายในประเทศกัมพูชา และลาว (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545)

1.4 ด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการ

ส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน พบว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นชายแดน เป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับในระดับมาก การส่งเสริมด้านการตลาด และการส่งเสริมด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนในชุมชนชายแดนมีการดำเนินชีวิตไปในทุกๆด้านในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนตามลำดับดังต่อไปนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นชายแดนมากที่สุด เพราะประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาเป็นเวลายาวนาน (อมรา พงศาพิชญ์, 2542) วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานแห่งความปรองดอง สันติภาพ เสมือนเป็นเบ้าหลอมความใกล้ชิด ความรู้สึกเป็นมิตรเป็นพวกพ้องเดียวกัน เช่นการสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา บริเวณชุมชนชายแดน (Jory, 2002) นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติประเพณีร่วมกัน ส่งผลกระทบต่อประชาชนสร้างความสำนึกในวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืน ส่งเสริมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ศิลปะ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีร่วมกัน โดยการส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมควบคู่

ไปกับการค้าชายแดน (ศูนย์อินโดจีนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2545) ส่วนการส่งเสริมด้านการตลาด และการส่งเสริมด้านการผลิต เป็นการบูรณาการระหว่างการค้ากับวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดน เริ่มจากนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนชายแดนทำการค้า เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ ให้ขยายตัวเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาค เช่น ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์พัฒนาให้มีคุณภาพเพื่อส่งจำหน่ายตลาดชายแดน และเป็นสินค้าส่งออก (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2547)

2.. ความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย

มีดัชนีความกลมกลืน ดังนี้ 1) ค่าไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 127.78 ที่องศาอิสระ (degree of freedom) (df = 65) ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.0001 2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.96 ซึ่งมากกว่า 0.90 3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ = 0.93 ซึ่งมากกว่า 0.90 4) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.049 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 5) ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (RMR) เท่ากับ 0.038 ซึ่งเข้าใกล้ 0 6) ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 290.46 ซึ่งมากกว่า 200 7) ค่าสูงสุดของเศษเหลือในรูปแบบคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปร Largest Standardized Residual เท่ากับ 3.46 ซึ่ง เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยนำทฤษฎี การข้ามพรมแดน

ชาติรัฐ ของอาร์จัน อพาดูไร (Arjan appadurai) มาอธิบายความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้ การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีการข้ามพรมแดนรัฐชาติ (Transnationalism) จากการศึกษาของ อาร์จัน อพาดูไร (Appadurai, 2001) พบว่า ความกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมซึ่งกันและกันในศตวรรษที่ 20 โลกยุคใหม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การ

สื่อสาร และการขนส่ง มีประสิทธิภาพสูง ทำให้วัฒนธรรมเผยแพร่ไปสู่ส่วนต่างๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว

ในขณะที่ลอยด์ และเจนนิง (Lloyd & Jennings, 1977) ศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรม ประเพณีที่คล้ายคลึงกันมักมีพฤติกรรมทางเลือกซื้อสินค้าและบริการคล้ายคลึงกันมากกว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางวัฒนธรรม ประเพณี ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับความกลมกลืนทางวัฒนธรรม บริเวณชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ด้านภาษา การนับถือศาสนาพุทธ และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมทางประเพณี สิ่งเหล่านี้เป็นเบ้าหลอมให้คนเกิดทัศนคติ ค่านิยม การดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการค้าขายบริเวณชายแดนโดยประชาชนจะมีพฤติกรรมการค้าคล้ายคลึงกัน เช่น วัฒนธรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้าน การกินปลาร้า ปลาจ่อม ปลาต้ม แจ่ว จิ้งก่า (กระปอม) ไช้ผัดแดง ลาบเลือด ข้าวเหนียว และข้าวจี

พอล ครูกแมน (Krugman, 1991) นักเศรษฐศาสตร์สาขาการเงิน และการค้าระหว่างประเทศ ชาวอเมริกัน ผู้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่

มีพรมแดนติดต่อกันก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (New economic geography) ในอดีตนักเศรษฐศาสตร์มองว่าการทำการค้าขาย เพราะประเทศต่างๆ มีทักษะ ความชำนาญ และต้นทุนการผลิต ที่แตกต่างกันแต่ พอล ครูกแมน (Paul Krugman) มีความเห็นแตกต่างจากอดีตว่ายังมีปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน การส่งซื้อสินค้าบริเวณชายแดนประหยัดค่าขนส่งทำให้ผู้ประกอบการค้าซื้อสินค้า เพื่อส่งกลับไปยังประเทศของตนซึ่งขนส่งเพียงแต่ข้ามพรมแดนรัฐ นอกจากนั้นยังเป็นการขยายตลาดการค้าของทั้งสองประเทศในการนำสินค้าเข้า และส่งสินค้าออก และส่งเสริมให้เกิดการอพยพแรงงานระหว่างประเทศ

ทฤษฎีของ พอล ครูกแมน (Paul Krugman) อธิบายถึงสถานะเกื้อกูลกัน การแลกเปลี่ยน ระหว่างสองพื้นที่ เมื่อพื้นที่หนึ่งมีความต้องการเสนอขายสินค้า และบริการมากพอ อีกพื้นที่ที่มีความต้องการซื้อสินค้าเกิดการซื้อขายเกื้อกูลระหว่างสองพื้นที่ ประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา นอกจากปัจจัยสนับสนุนทางภูมิศาสตร์แล้ว นโยบายสันติภาพเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า การส่งเสริมการ

ค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีสินค้าอุปโภค และบริโภค เกิดการจ้างงาน
ส่งผลต่อการทำการค้าชายแดนระหว่าง มีรายได้ การค้าก่อให้เกิดการลงทุน แรงงาน
ประชาชนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา เมื่อ ชาว ลาว และกัมพูชา อพยพมาขายแรงงาน
มีธุรกรรมทางการค้าประชาชนในชุมชน ในประเทศไทย
ชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาในอินโดจีน**. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม, 2550, จาก <http://www.geocities.com/sakyaputto/laos.htm?200728>.
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2550). **กรอบพันธมิตรและหุ้นส่วนระหว่างประเทศ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง**. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม, 2550, จาก <http://www.mfa.go.th/business/1092.php>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2547). **เศรษฐกิจภูมิภาค**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม, 2550, จาก http://www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/RegionEcon/asian_economics.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สำนักวัฒนธรรม. (2552, ตุลาคม). **ประเพณีไทย-ลาว**. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม, 2552, จาก http://cac.kku.ac.th/laos/index.php?option=com_content&id=542&Itemid1
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์. (2545). **แผนกลยุทธ์**. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.sri.cmu.ac.th/plansri1.php>.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร, ศูนย์อินโดจีนศึกษา. (2545). **ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอีสาน**. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม, 2550, จาก <http://student.nu.ac.th/isannu/isanculture/cultureindex.htm>

- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). **หลักการสร้าง และวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2547, สิงหาคม). **ประเด็นวิเคราะห์ประเทศไทย อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง**. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน, 2550, จาก http://www.thailand-china.com/th/welcome_thai_today_hot1.html?language=.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สามลดา. หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2549, ธันวาคม). **แผนเร่งด่วนเพิ่มมูลค่าการค้าจังหวัดชายแดนภาคเหนือ**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม, 2550, จาก <http://www.thaiechamber.cms/content.jsp?id=com.tms.cms.aricle.Aricle>.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Appadurai, A. (2001). **Globalization**. Retrieved May 25, 2007, from http://en.wikipedia.org/wiki/Arjun_Appadurai
- Asian Development. (2004). **Greater Mekong Subregion (GMS)**. Retrieved June 20, 2007, from http://www.adb.org/Documents/Books/GMS_Atlas/default.asp.
- Asian Development Bank. (2006). **Assessing poverty impacts of cross border development interventions**. Retrieved May 20, 2007, from <http://www.adb.org/PRF/knowledge-products/RETA-617/-Cross-border-Dev.pdf>.
- Devlin, R., & Esteva, R. (2002, November). **Trade and cooperation: A regional public goods approach**. Retrieved June 10, 2007, from <http://www.pecc.org/trade/papers/Vancouver-2002/estevadeordal.pdf>.
- Jory, P. (2002). **Multiculturalism in Thailand cultural and regional resurgence in a diverse kingdom**. Retrieved December 17, 2006, from http://www.hcs.harvard.edu/hapr/winter00_millennium/Thailand

- Kobayashi, I. (2006, March). **Support for cross-border trade facilitation in Mekong region under AMEICC**. Retrieved April 14, 2007, from <http://www.gmsbizforum.com/dmdocuments/EWEC%20%20pre-resentation%20for%20.pdf>.
- Krungman, P. (1991). **Geography and trade**. Retrieved September 27, 2008, from <http://www.libdigi.unicamp.br/document/?down=vtis000316863>
- Light, W. (2003, November). **Illegal goods**. Retrieved May 10, 2007 from <http://www.ridambe11.net/ekonomiz/2053Q4/article2003nov/14P4.htm>.
- Lloyd, R., & Jennings, D. (1977). **Shopping behavior and income comparisons in an urban environment economic geography**. Retrieved February 20, 2006, from <http://www.jstor.org/142850>
- Melon, C. (2006). **Buddhism in Thailand Laos Cambodia and Vietnam**. Retrieved April 10, 2007, from [http://links.jstor.org/sici?sici=0007/1315\(196206\)13%3A2%3C123%3ATLCA](http://links.jstor.org/sici?sici=0007/1315(196206)13%3A2%3C123%3ATLCA)
- Maneepong, C. (2003). **Dynamic of industrial development in border town : Case studies of Thailand**. Retrieved November 10, 2006, from http://www.library.UNSW.edu.au/~thesis/adt-Nun-uploads/approved/adt_non20040450.11221/public/01frompdf
- Nayar, D. (2007). **Governing globalization issues and institutions**. Retrieved June 10, 2007, from <http://www.wi.der.unu.edu/publications/pb5.pdf>.
- Wong, J. (2004). **New dimensions in China-ASEAN relation**. Retrieved May 23, 2007, from http://72.14.235.104/search?q=cache:tmRAvgtu_005:www.worldscibooks.com/e.
- World Bank. (2003). **Thailand: Northeast development report**. Retrieved May 22, 2007, from <http://72.14.235.104/search?q=cache:EOPJBMH1kgJ:Inweb18.worldbank.org/ea/>